

AZ OBSERVATOIRE DE LA FINANCE KIÁLTVÁNYA

« A KÖZJÓT SZOLGÁLÓ PÉNZÜGYEKÉRT »

Az Observatoire de la Finance egy genfi (Svájc) székhelyű agytröszt, melynek szándéka, hogy kapcsolatot teremtsen a pénzügyi technikák és a közjó követelményei között. Küldetése, hogy bátorítsa a közjó követelményeinek megvalósulását a pénzügyi tevékenységek során. Módszerük a folytonos dialógus, és a független, informált, komoly, interdiszciplináris – más szóval, kritikus – reflexió, amelyekbe mind gyakorlati mind elméleti szakembereket bevonnak. Az Observatoire de la Finance független, nem politizáló, nem vallásos szervezet. Az évek során magas színvonalú munkájával valamint dialógus- és együttműködést kezdeményező képességével a „viszonyítási alap” státuszt vívta ki az etika és a pénzügy területén. Az etika és a fenntarthatóság felé irányuló növekvő figyelem korában a szervezet szert tett a szakértelemre és a hitelességre, amelyeket igyekszik továbbfejleszteni, és elérhetővé tenni mások számára.

Observatoire de la Finance

32, rue de l'Athénée
1206 Genève, Suisse
Tél.: +41 22 346 30 35
Fax: +41 22 789 14 60
www.obsfin.ch
E-mail: office@obsfin.ch

A jelenlegi pénzügyi krízis természete rendszer jellegű. Egy állandóan növekvő nyomásnak a tünete, amely aláássa a liberális társadalmi-gazdasági rendszer anyagi, társadalmi és intellektuális alapjait és etikáját. Egy utóbbi jelentésében az Observatoire de la Finance részletesen elemezte ezt az átalakulást. Több hatás is el fogja téríteni a piacgazdaságot eredeti hivatásától, ami alapvetően az emberiség méltóságának és jólétének az elősegítése.

A társadalom sohasem kövesedik meg, hanem egy, az adott időkhöz legjobban adaptálható rend állandó keresésével jellemezhető. A mai idők sem jelentenek kivételt ez alól. Az elmúlt harminc évben a pénzügy folyamatosan növelte nemcsak a gazdasági tevékenységben való részarányát, hanem az emberek világnézetében és törekvéseiben való részvételét is. A pénzügynek ezt a nagyobb gyakorlati és felfogásbeli szerepét „finanszírozás”-nak („pénzügyiesedésnek”) nevezzük. Az Observatoire de la Finance legutóbbi jelentését¹ a finanszírozás összetett dimenzióinak elemzésére szentelte. A jelentés megmutatja, hogy a finanszírozás hogyan alakította át mind gazdaságunkat mind társadalmunkat azzal, hogy mindkettőt egyre nagyobb mértékben a pénzügyi hatékonyság keresése köré szervezte. Ma, a végsőkig kitolva határait, ez a tendencia közel került a töréspontjához.

A DIAGNÓZIS

A hetvenes évek közepére a legtöbb nyugati ország a nyugdíjakra és nyugdíj kedvezményekre tett ígéreteit olyan befektetésekhez kötötte, amelyek fenntartható likviditáson alapultak. Ennek a modellnek a hosszú távú életképessége egyben a pénzügyi eszközök profitabilitásától függ. Ugyanakkor, más megtakarítási eszközöket is kifejlesztettek. Ezek a produktív gazdaság magmaradt részét fokozatosan kitették a pénzügy szeszélyeinek, olyan növekvő elvárást támasztva, hogy a hozzáadott értékből minél többet szenteljünk a megtakarítások jutalmazására, ily módon ösztönözve a befektetéseket; s ez a jelenség egyre inkább egy önfenntartó, bonyolult mechanizmussá vált.

A tőzsdék és a befektetési alapok nyomása a vállalatokra egyéb pressziót is keltenek három, egymást kiegészítő irányban. Saját alkalmazottaikra, hogy minél gyorsabban javuló teljesítményt nyújtsanak; a fogyasztókra, akik a kifinomult marketing technikák egyre növekvő nyomása alá kerülnek; és a cégek beszállítóira és a nagyobb disztribútorokra valamint sok kis- és közepes vállalatra is mind Északon és Délen, hogy egyre növekvő, fenntarthatatlan eredményeket érjenek el.

¹ Dembinski, Paul H.: *Finance: Servant or Deceiver? Financialisation at the Crossroads*, Report of the Observatoire de la Finance, Palgrave MacMillan, 2008 (több információ: www.obsfin.ch)

Noha a pénzügy terén kezdődött, a pénzügyi eredményekre vonatkozó elvárás magatartása leszivárgott az egész gazdasági rendszerbe és általánosan jelenlévő részévé vált a mindennapi élet kultúrájának. Ez a kifejelet paradox helyzetet eredményezett a nyugati társadalmakban. A kapitalizáció és a részvényesi érték rendszere azzal, hogy a keresletet a jövőre összpontosította, kompromittálta a jelent. Ez a „csillogó jövő” épp annyira illúzióknak bizonyul, mint a kommunizmus utópiája.

A finanszírozásnak eme folyamatát elősegíti a deregulációra való politikai felhívás, s nem kevésbé, Nobel-díjas szerzők törvényei és tételei. A „hatékonyság ethosza” állítólag „tudományos igazságok” által igazolást nyer, és fokozatosan legyőzi a morális és etikai ellenállást.

A több, mint harminc éven át tartó finanszírozás után a gazdasági és társadalmi rendszerért több pontban is aggódhatunk:

• **A finanszírozás szinte teljes győzelemre vezette a tranzakciókat a kapcsolatok fölött.** A kortárs pénzügy uralomra jutott, mert a végsőig vitte a tőke jövedelem és az azonnali eredmények utáni hajszát. Ugyanakkor a türelem, a lojalitás, a tartós kapcsolatok, és a bizalom aláásása növekvő bizalmatlansághoz vezetett. A pénzügyi piacok likviditása semmi több mint a személyek közti bizalom mechanikus helyettesítése.

• **A hatékonysági ethosz vált az ítéletek végső kritériumává.** Ha a végsőig fokozzuk, az egyetlen fő gondolatává vált hatékonyság olyan belső eljárásmódokhoz vezet, amelyek a feladatokat és a felelőségeket egyre szigorúbb módon osztják el egészen addig a pontig, ahol eléri az „etikai elidegenedést.” Az alkalmazottak elveszítik az értelemmel teli foglalkoztatottság érzését és a jövedelmező foglalkoztatottsággal helyettesítik.

• **A hatékonysági ethosz, amikor elválik az erkölcsi megfontolásoktól, a kapzsiság egyre brutálisabb kifejezésévé válik.** Ez nyilvánvalóvá lesz a bizalom tranzakcióknak való alárendelésében. Az önérdek ismételt cselekedetei bármelyik társadalmat a töréspontjához taszítanak. A szabad piac, amely szereplőinek felelőség érzetén alapszik, közel áll ahhoz, hogy a „kapzsiság” piaca legyen – amely fokozódó ellenőrzést és költségeket követel, mind a köz, mind a privát szférában. Ez, cserébe, megszüli maguknak a szereplőknek a vonakodását attól, hogy felelőséget vállaljanak tetteikért.

A CSELEKVÉSI LEHETŐSÉGEK

Ez az elemzés azt sugallja, hogy a szabad ítélet, a felelősség és a szolidaritás alapvető értékei – amelyek a közjó részét alkotják, és amelyek nélkül egy szabad és humánus társadalom nem tud létezni – fenyegetve vannak. Az Observatoire de la Finance a cselekvésnek három pontját javasolja:

Hajtsunk végre kritikát – a fogalom pozitív értelmében – azzal a világnézettel kapcsolatban, amely alapjául szolgál a kortárs gazdasági és pénzügyi nézeteknek. Ez a kritika éppen úgy magába foglalná ezeknek a nézeteknek a viszonyát a társadalmi és gazdasági realitásokhoz, mint alapvető hipotéziseiknek fogalmi és etikai dimenzióit. Ez a kritika a gazdasági és pénzügyi hatékonysági alapelv dogmatikus kitüntettségének kérdőre vonásához kell, hogy vezessen, éppen úgy, mint az etikai megfontolások helyreállításához és a közjó elsőbbségéhez.

Bátorítsuk a hosszú távú kötelezettségvállalást a pénzügyi élet minden tekintetében. Ezek a kötelezettségvállalások lelassítanak, vagy éppen megfordítanak a kapcsolatok szétrombolását, amelyeket ma a meggondolatlan tranzakciókon keresztül kicsikart nyereségre való összpontosításnak köszönhetünk. Ez óriási vállalkozás lenne, amelybe több különböző területet is be lehetne vonni: pénzügy, adózás, fizetések, helyi fejlesztések, stb.

Lazítsunk a szorításon, amivel az irreális nyugdíj kedvezmény ígéretek hatnak a produktív tevékenységekre. Ez nagy politikai bátorságot követel, hiszen pénzügyi közvetítők szakmai érdeke foroghat kockán. Ugyanakkor nagyon fontos, mivel egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy a nyugdíjakra szóló pénzügyi ígéret irreálisnak fog bizonyulni, és az olyan stratégiákra való törekvés, amelyekkel megkereshető a kívánt bevétel, aláássa a kapitalizmus etikai alapját. De a munkát fel kell vállalni, mielőtt a jelen megtakarítási és nyugdíj rendszer fenyegetett összeomlása realitássá válna.

FELHÍVÁS

A fenti szöveg célja, hogy felhívja minden jószándékú férfi és nő figyelmét az általunk őrzött gazdasági és politikai szabadság komoly fenyegetettségére. Ez a fenyegetés annak az eredménye, hogy összeomlott az illúzió, miszerint az egyéni kapzsiság hozzájárulhatna a közjóhoz. Míg az egyéni kapzsiság talán keltheti a növekvő gazdasági hatékonyság benyomását, ugyanakkor ez a társadalom legalapvetőbb értékeibe kerül, a bizalom, a tisztelet és a szolidaritás alapelveibe. Most vált elengedhetetlenné, hogy jövőnket a kezünkbe vegyük – hogy becsapjuk az ajtót és kisétáljunk a pénzügyi ígéretek látszólag arany börtönéből és felszabadítsuk az emberiséget a finanszírozás illúzióiból, s munkába állítsuk azt mindenki javulására és méltóságára.

A *Finance & the Common Good/Bien Commun* folyóiratok és az Observatoire de la Finance web oldala rendelkezésre állnak.

Kérjük, küldjék hozzászólásaikat a manifeste@obsfin.ch címre.